

AZ ÜGYELŐ

A Magyar Teátrum Díj nyertesei között volt Verebély Mónika, a József Attila Színház ügyelője. Vele beszélgetek pályájáról és az ügyelői munkáról.

1981-ben kerültem először színházhoz dolgozni, az akkori Vidám Színpadhoz vettek fel kellékesnek. Nem sikerült az első egyetemi felvételem, ezért úgy gondoltam, hogy a következő jelentkezésig dolgozom egy évet. Letelt az egy év, addigra a színház, mint a

mágnes, mágához vonzott, nagyon tetszett a színházi világ, és már nem jelentkeztem többé az egyetemre, maradtam tovább a színháznál. A kellékezés mellett, amikor úgy adódott, sűgő is voltam, majd egy ideig rendezőasszisztens lettem. Amikor elment a színház ügyelője, felajánlották, hogy próbáljam meg ezt a feladatot ellátni. Az addig kipróbált feladatok közül az ügyelői tetszett a legjobban, hát ennél maradtam. Ez a kezdeti időszak három-négy évig tartott, azóta mint ügyelő dolgozom.

Az ezekben az években szerzett tapasztalatokat jól tudtam hasznosítani az ügyelői munkám során, hiszen sok mindent megtanultam a színházi világból. Addigra tudtam egy csomó szakmát, tudtam, hogy mi a kellékes, az asszisztens, a sűgő dolga, beeláttam a világosítók, hangosítók, díszletezők feladataiba, szinte minden munkakörbe. Így sokkal könnyebb volt az előadás úgynevezett háttér részét irányítani. Hosszú ideig maradtam a Vidám Színpadon ügyelőként, leszámítva azt a hat évet, amit a két gyerekemmel otthon töltöttem, 1999-ig ott dolgoztam Bodrogi Gyula igazgatósága alatt. 1999 óta a József Attila Színházban vagyok, tehát ez a második munkahelyem.

Összetett, sokrétű feladat az ügyelői munka. Nem csak abból áll, hogy az előadás során „kérem a jelenet szereplőit a színpadra”.

A műsorra tűzött darabról az ügyelő is kap egy szöveggönyvet, és már az olvasópróbákon részt vesz. Elkezd meg tanulni szép lassan a darabot, a rendezői utasításokat beleírja a szöveggönyvbe. A próbák során figyelnie

› kell a díszletre, kellékekre, később, ahogy haladunk előre, a jelmezekre, fényre, hangra, és mindenekelőtt a színészekre, hogy minden és mindenki időben és pontosan a helyén legyen. Meg kell tanulni az ügyelőpult kezelésének technikáját.

Minden előadás lelke a színész, és az, hogy hogyan érkezik a színpadra, sokszor az ügyelőn is múlik, mert ő az utolsó ember, akivel színpadra lépése előtt találkozik. Nagyon jól kell ismerni a művészeket, hatalmas empátiával kell az ügyelőnek rendelkeznie a színészek iránt. Minden esetben „úgy engedje be” a színészt a színpadra, hogy minden mást, ami nem a szerepéhez tartozik, „kint” tudjon hagyni. Sokszor ez csak egy pillantás, egy simogatás, esetleg egy kérdés, ami segít átvezetni a szerepbe. Talán ezt az ügyelői tevékenységet tartom a legfontosabbnak, hogy emberként, tisztelettel és mindig nagy szeretettel viselkedjen a színészekkel. Azt kell éreznie a művésznek, hogy ha vele bármi történik is a színpadon, ül egy ember a színpad sarkánál, akire számíthat. Van olyan eset, amikor csak kinéz rám a színész, és már tudom, hogy mit szeretne. Például felmutat a fejére, és már tudom, hogy kint felejtette a kalapját, azonnal szólok az öltöztetőnek, hogy hozza a kalapot, vagy az ismert kézmozdulattal jelzi, hogy nincs a zsebében a kellékpénz, máris szólok a kellékesnek, és megoldjuk a problémát.

Az ügyelő feladatai közé tartozik, hogy a próbák során az előadásra vonatkozó összes rendezői utasítást beírja a darab szöveggönyvébe. Ez persze folyamatosan változik a bemutatóig, tehát az ügyelőnek követnie kell a történéseket. Így készül el a bemutatóra az előadás teljes forgatókönyve, amelyben benne van a műszakra és a színészekre vonatkozó összes utasítás. Úgy kell az ügyelői példánynak kinézni, hogy abból bárki idegen az előadást a lehető leggördülékenyebben le tudja vezényelni. A próbák és az előadások kezdete előtt át kell nézni a színpadot, hogy minden díszlet és kellék pontosan a meghatározott helyen legyen, és ellenőrizni kell, hogy az előadás valamennyi közreműködője megérkezett-e. Amennyiben valamit nem talál rendben, szólni kell az illetékes kollégáknak. A bemutatón, illetve az első nyilvános főpróbán ugyanúgy izgul az ügyelő is, mint a színész. Az előadás sikere érdekében történik minden, talán túlzottnak tűnik ez a precizitás, ezért van is néha egy kis összecsordulás. A felfokozott lelkiállapot, hangulat a bemutató a legmagasabb, hiszen hat-nyolc hétig készültünk erre a napra, de a közös siker mindenkit kárpótol.

Jelenleg a József Attila Színházban egyedül

vagyok ügyelői státuszban, de van egy aszisztens kolléganőm, aki a segítségemre van. Egyszerűbb előadások, kevesebb szereplős színdarabok levezénylését vállalta át, így néha van egy-egy szabad estém.

Az évad során rendszeresen vendégül látunk vidéki, illetve határon túli előadásokat. Az ilyen vendégszerepléseknél az érkező színház saját ügyelője vezeti le az előadást, de a helyi adottságokat nekem kell ismertetnem. Tehát itt kell lennem, amit szeretek is, mert így legalább megnézhetek más színházi előadásokat, és láthatom, hogy mások hogy látják el az ügyelői feladatokat. Ha pedig mi megyünk el vendéjátéokra, akkor ugyanez a feladat, csak fordítva, utazom én is természetesen, és akkor nekem mutatja meg a helybeli kolléga az ottani sajátosságokat. Ez egy kicsit nehezebb feladat, mert adódhat olyan helyzet, hogy kisebb a színpad, más a tér, pillanatok alatt kell felmérni, hogy mit hogyan

kell változtatni – ez nagyobb kihívás, mint itthon.

Az életem egyik nagy élménye volt, a *Ma-de in Hungária* című darab itt, a József Attila Színházban. Ez a produkció 380 előadást élt meg, mindegyiket én csináltam – kivétel nélkül.

Nagyon szeretem a jelenlegi repertoárból a *Kései találkozás-t*, kétszemélyes darab Huszti Péter és Piros Ildikó főszereplésével. Számomra ez az az előadás, amelyet akár hányszor csinállok, minden egyes alkalommal csodálkozva nézem végig – pontosan tudom, hogy mikor mi történik, de ez a két művész olyan félelmetesen más előadást csinál mindig, ami mégis ugyanaz, hogy újra és újra rácsodálkozom.

Nagyon szeretem a *Fekete szárú cseresznye* című produkciómat, különleges világ, nagyon különleges dolgokról szól, mélyen megérinti az embert.

Egy ügyelőnek az a darab, amelynek a próbáit más csinálja végig, és csak a kész előadást veszi át, soha nem lesz a sajátja. Ilyen produkció nekem a *Mici néni két élete*, melyet a huszadik előadás után vettem át. Azóta már én is csináltam legalább húsz előadást, de még mindig nagy izgalommal ülök az ügyelőpultnál. Minden igyekezetemmel figyelek erre a bonyolult, forgószínpados darabra, s bár nagyon szeretem, de mivel a próbákon nem vettem részt, nem lett igazán az „enyém”. Tehát az ügyelőnek is szüksége van ugyanarra a próbafolyamatra, mint a színészeknek.

A színházunk igazgatója, Nemcsák Károly jelölt engem a 2012-es Magyar Teátrum Díjra. A Magyar Teátrumi Társaság választotta ki a díjazottakat. Erről én semmit nem tudtam. Felhívott telefonon az igazgató titkárnője, hogy azonnal menjek be a színházba. Az úton végiggondoltam, hogy mi lehet a probléma velem, s amikor beértem, az igazgató azzal fogadott, hogy le kell utaznom Békéscsabára, mert én nyertem el a Magyar Teátrum Díjat. A békéscsabai ünnepség fantasztikus volt. Az elmúlt harminc év alatt én mindig csak oldalról hallottam a tapsot, s az, hogy ott annyi ember nekem tapsolt, ezt nem tudom szavakba önteni. Olyan volt, mint egy tündérmese, nagyon kedvesek voltak a békéscsabaiak. Nagyon szép volt, ilyen szép karácsonyi ajándékot régen kaptam, egészen az év végéig tartott az ünneplésem, mert jelenlegi és régi kollégák kerestek meg, barátok, ismerősök gratuláltak.

Magam és lapunk munkatársai nevében gratulálok, jó egészséget, jó munkát kívánok.

Lejegyezte:

Kárpáti Imre